

The background of the cover features a magnifying glass with a dark handle and a circular lens. The lens is positioned over a document with horizontal lines, suggesting text. In the lower-left corner of the lens, there is a stylized logo consisting of a circle with a vertical bar and a curved line. The entire image is overlaid with a semi-transparent blue filter.

Informe Media.cat

**El Pla de Bolonya
i les mobilitzacions estudiantils
a la premsa de Barcelona**

Novembre 2009

Informe Media.cat

El Pla de Bolonya i les mobilitzacions estudiantils a la premsa de Barcelona

Gemma Garcia Fàbrega

Media.cat

grup de periodistes
Ramon Barnils

Introducció.....	2
Objectius	3
1. Metodologia	4
1.1. Metodologia.....	5
1.1.1. Període analitzat	5
1.1.2. Marc actualitat	6
1.1.3. Desenvolupament de la metodologia.....	6
2. Punts clau	7
2.1. Fonts citades	8
2.2. Entrevistats i opinadors	9
2.3. Consideracions sobre el discurs	10
3. Anàlisi quantitativa	11
3.1. Perspectiva general.....	12
3.1.1. Peces publicades per mes	12
3.1.2. Peces publicades segons gènere periodístic.....	12
3.1.3. Peces publicades segons diari.....	13
3.2. Fonts consultades	14
3.2.1. Fonts consultades en el total de les peces	14
3.2.2. Fonts citades en notícies/reportatges/cròniques	15
3.3. Entrevistats i opinadors	17
3.4. Consideracions sobre el discurs	18
4. Anàlisi qualitativa	19
4.1. Notícies	20
4.1.1. Les fonts	20
4.1.2. El llenguatge.....	22
4.1.3. Estructura i prioritització de la informació	23
4.2. Reportatges i cròniques de les tancades	25
4.3. Entrevistes.....	26
4.4. Articles d'opinió	28
4.5. Editorials.....	30
5. Conclusions	31
5.1. Conclusions.....	32

Les mobilitzacions contra l'aplicació de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), conegut com Pla de Bolonya, van començar abans de 2008, però va ser la imminència de l'aplicació del procés el que va precipitar la intensificació de les protestes. El procés es va iniciar el 1999, quan ministres d'Educació de 29 països europeus, incloent-hi l'Estat espanyol, van firmar el document de referència, la Declaració de Bolonya, que estableix les bases de l'EEES i uns objectius oficials: promoure la mobilitat dels universitaris arreu d'Europa, potenciar una major competitivitat de les universitats europees a escala internacional, facilitar la integració dels titulats en el mercat laboral i prolongar el període d'aprenentatge. Tot i així, la Unió Europea no té competència en Educació (Tractat Constitutiu, art. 149.4); per tant, cada estat firmant va començar a desenvolupar les seves lleis i els seus decrets.

Una de les grans mobilitzacions de l'agitat 2008 va ser la vaga i la manifestació pel centre de Barcelona contra el Pla de Bolonya i la Llei d'universitats, el 6 de març. Des d'aleshores, amb més o menys intensitat, les mobilitzacions, les reaccions de les autoritats acadèmiques i polítiques, les tensions entre els diversos sectors, així com l'actuació dels cossos policials han tingut un espai als mitjans de comunicació de masses.

Durant l'estiu de 2008, es van aturar les mobilitzacions, però amb el retorn del curs universitari i el tret de sortida d'algunes titulacions adaptades a Bolonya les protestes es van reactivar amb intensitat. Al novembre, els estudiants de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) van tornar a ocupar les aules per reclamar una consulta vinculant sobre el procés de Bolonya, que no va ser acceptada per les autoritats acadèmiques. Per aquesta raó, durant aquest mes, i especialment durant desembre, es van intensificar les ocupacions, no només a la UAB, sinó que es van fer extensibles a la Universitat de Barcelona (UB) i a la Universitat Pompeu Fabra, així com als campus de Girona i Lleida.

L'informe pretén analitzar el tractament mediàtic en premsa que ha rebut el Pla de Bolonya i les mobilitzacions que una part dels estudiants van organitzar. Els mitjans van dur a terme la cobertura del dia a dia centrada, majoritàriament, en els esdeveniments puntuals (eleccions al rectorat, obertura d'expedients a estudiants, accions i protestes). D'aquesta manera, l'anàlisi pretén aportar dades sobre el grau de veracitat i la pluralitat d'aquestes informacions, així com detectar quins aspectes han estat centres d'atenció de la premsa i quins han quedat exclosos.

La motivació d'aquest informe és determinar en quina mesura els cinc diaris més venuts a Barcelona (segons el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura) –*El Periódico*, *La Vanguardia*, *El País* (edició de Catalunya), *Avui* i *El Punt* (edició de Barcelona)– han fet un tractament acurat, veraç i contrastat de les informacions sobre el Pla de Bolonya. L'anàlisi comprèn l'interval de l'1 de desembre de 2008 al 28 de febrer de 2009. És un període de tres mesos que recull 115 articles publicats sobre el Pla de Bolonya, que inclouen notícies/reportatges/cròniques, articles d'opinió, entrevistes i editorials.

Els objectius a assolir són:

- Determinar quin volum d'informació va dedicar cada diari al Pla de Bolonya i sota quins gèneres periodístics.
- Determinar en quina mesura els diaris van citar tant fonts favorables com contràries al Pla de Bolonya.
- Determinar el pes de les opinions favorables i contràries al Pla de Bolonya.
- Determinar fins a quin punt els diversos diaris han aprofundit en el coneixement del Pla de Bolonya i en l'argumentari de cada una de les parts.

1. Metodologia

Tipus d'anàlisi

Quantitativa i qualitativa

Objecte d'anàlisi

Peces sobre el Pla de Bolonya a la premsa escrita diària

Mitjans

Les cinc capçaleres diàries més venudes a Barcelona (segons el Baròmetre de la Comunicació i la Cultura): *El Periódico*, *La Vanguardia*, *El País* (edició de Catalunya), *Avui* i *El Punt* (edició de Barcelona).

Període

De l'1 de desembre 2008 al 28 de febrer 2009

Gèneres

Notícies/reportatges/cròniques, entrevistes, articles d'opinió, editorials

1.1.1. Període analitzat

El període analitzat en aquest informe comprèn del dia 1 de desembre de 2008 al 28 de febrer de 2009, ambdós inclosos. En aquest període, es van publicar 115 articles que fan referència al procés de Bolonya a *El Periódico*, *La Vanguardia*, *El País* (edició de Catalunya), *Avui* i *El Punt* (edició de Barcelona). Durant aquests tres mesos, va haver-hi dies que no es va publicar cap peça referent a Bolonya (color blanc del calendari).

Publicació d'articles (blau: dies amb articles publicats)

		Dl	Dm	Dc	Dj	Dv	Ds	Dg
2008	DESEMBRE	1	2	3	4	5	6	7
		8	9	10	11	12	13	14
		15	16	17	18	19	20	21
		22	23	24	25	26	27	28
		29	30	31				
2009	GENER				1	2	3	4
		5	6	7	8	9	10	11
		12	13	14	15	16	17	18
		19	20	21	22	23	24	25
		26	27	28	29	30	31	
2009	FEBRER							1
		2	3	4	5	6	7	8
		9	10	11	12	13	14	15
		16	17	18	19	20	21	22
		23	24	25	26	27	28	

1.1.2. Marc actualitat

L'inici del període d'anàlisi, el mes de desembre, està marcat per una progressiva intensificació de les ocupacions de diverses facultats com a forma de protesta, alhora que els estudiants ocupen també el primer centre de secundària, l'IES Alella. El mes de novembre es varen celebrar eleccions al rectorat de la Universitat de Barcelona (UB) i el desembre va ser el torn de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), fet que va donar protagonisme als rectors electes i als seus plantejaments per encarar el nou Pla i les mobilitzacions.

Cal tenir en compte que el període també inclou les vacances de Nadal, quan la protesta contra el Pla de Bolonya va restar aturada i, per tant, el flux d'informació va quedar paralitzat fins al retorn de l'activitat universitària, el mes de gener. El mes de febrer precedeix les càrregues policials del 18 de març, arran del desallotjament del rectorat de la Universitat de Barcelona i la polèmica i denunciada actuació policial dels dies posteriors. S'ha deixat al marge d'aquesta anàlisi tots els esdeveniments del mes de març, en considerar que mereixerien una anàlisi específica.

1.1.3. Desenvolupament de la metodologia

Les peces dels diaris escollits han estat seleccionades d'un recull de premsa general i posteriorment llegides per a la recollida de dades. Ha calgut elaborar una fitxa amb els diversos paràmetres d'anàlisi, que han variat en funció del gènere periodístic analitzat.

De cada peça, tenim coneixement de:

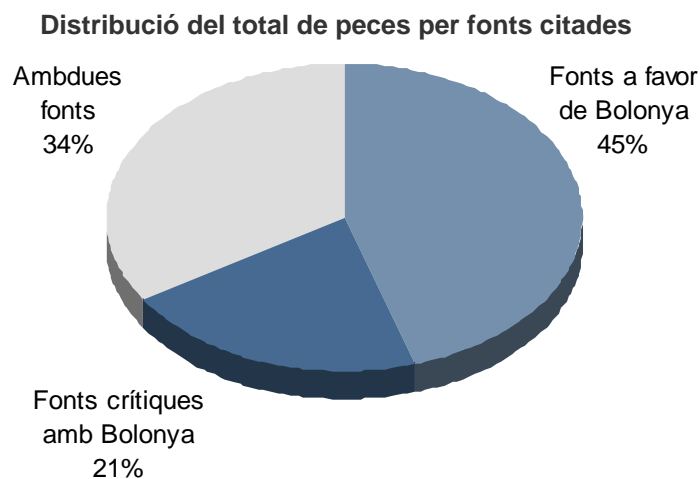
- dia de publicació
- mitjà on s'ha publicat
- gènere periodístic
- fonts citades
- titular de l'article
- persona protagonista de l'article i el seu posicionament (en el cas de l'entrevista)
- autor de l'article i el seu posicionament (en el cas de l'opinió)
- consideracions sobre el discurs

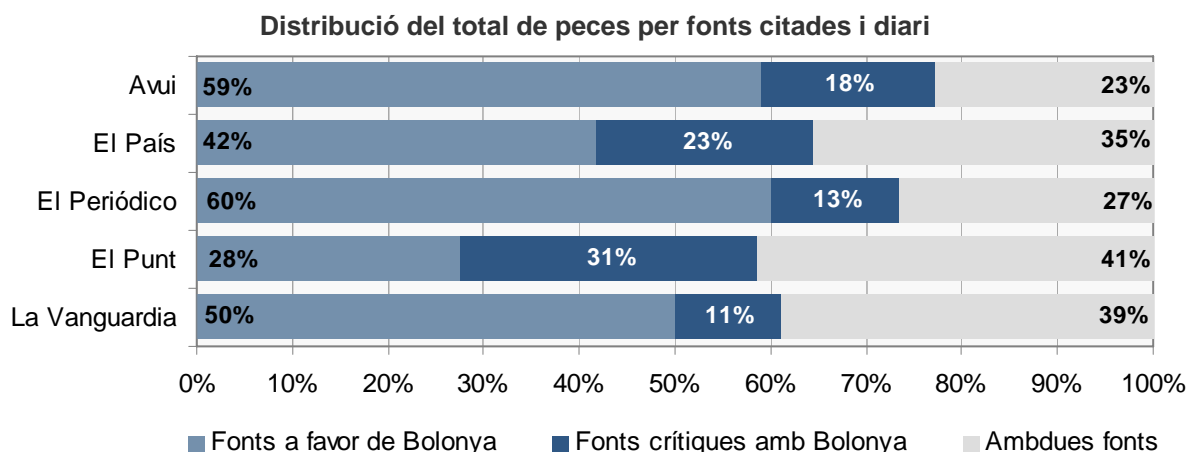
2. Punts clau

2.1. Fonts citades

- El 45% de les peces (52) cita únicament fonts favorables a Bolonya, el 21% (24) tan sols fonts crítiques amb el Pla i el 34% (39) combina ambdues fonts.¹
- En la majoria de peces on apareixen les dues fonts, aquelles en defensa del Pla de Bolonya tenen assignat més espai.

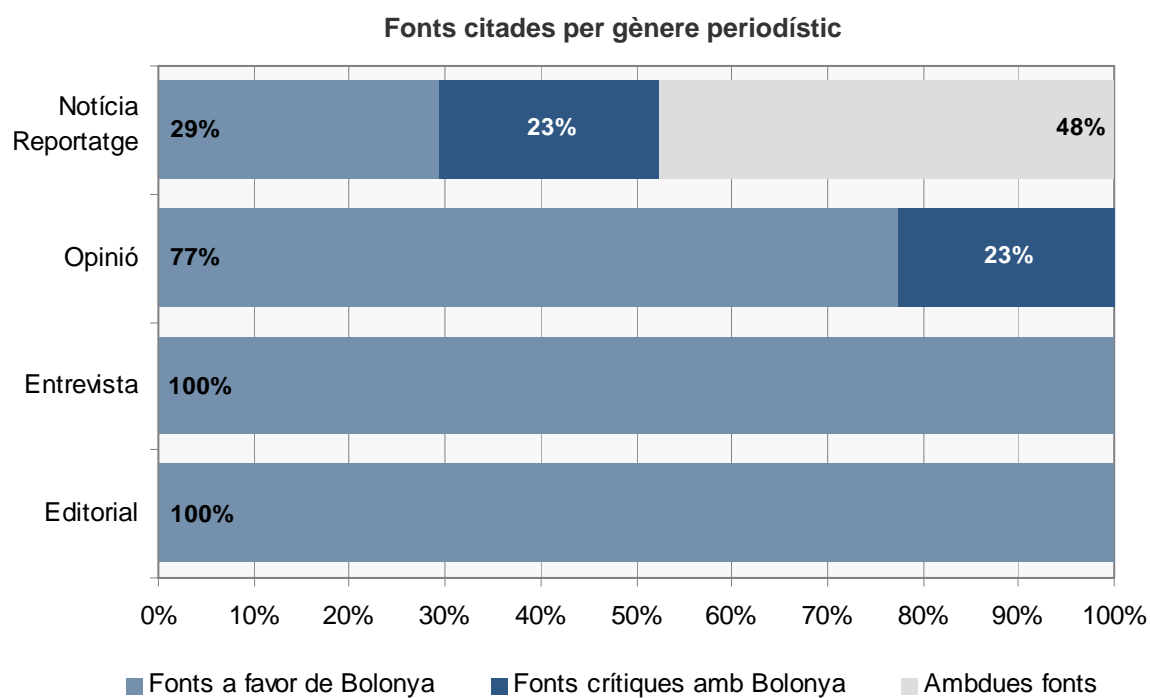
- *El Punt* és el diari que cita ambdós tipus de fonts en la mateixa peça en més ocasions, i ho fa en el 41% de les peces publicades.
- *El Periódico*, amb el 60%, i l'*Avui*, amb el 59%, són els diaris que reflecteixen únicament fonts favorables a Bolonya en un percentatge més gran de peces.

¹ A l'hora de comptabilitzar-ho, en el cas dels articles d'opinió, es considera que la font és el mateix articulista, en el cas de les entrevistes, que és l'entrevistat, i en el cas de les editorials s'ha tingut en compte el posicionament del diari.

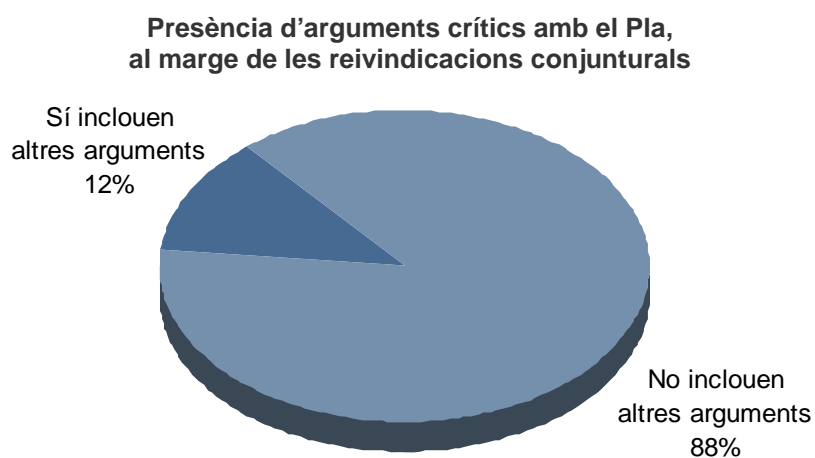
2.2. Entrevistats i opinadors

- Totes les entrevistes publicades (7) donen veu a persones favorables al Pla de Bolonya.
- D'un total de 22 articles d'opinió, tan sols 5 mostren un posicionament crític amb Bolonya. Dels 22, únicament 1 article està escrit per un estudiant, que és crític.
- Totes les editorials publicades (4) mostren un posicionament favorable al Pla de Bolonya.
- La majoria d'entrevistes no analitzen el Pla de Bolonya, sinó que es basen en valoracions i posicionaments al voltant de fets conjunturals (tancaments, referèndum, moratòria i expedientats).

2.3. Consideracions sobre el discurs

- Només una peça informativa de 115 reproduceix i analitza un document oficial del Pla de Bolonya.
- De 82 notícies/reportatges/cròniques publicats, únicament 10 inclouen algun element de l'argumentari de fons dels estudiants crítics amb el Pla, al marge de les reivindicacions conjunturals (moratòria del Pla, referèndum vinculant i readmissió dels estudiants expulsats).

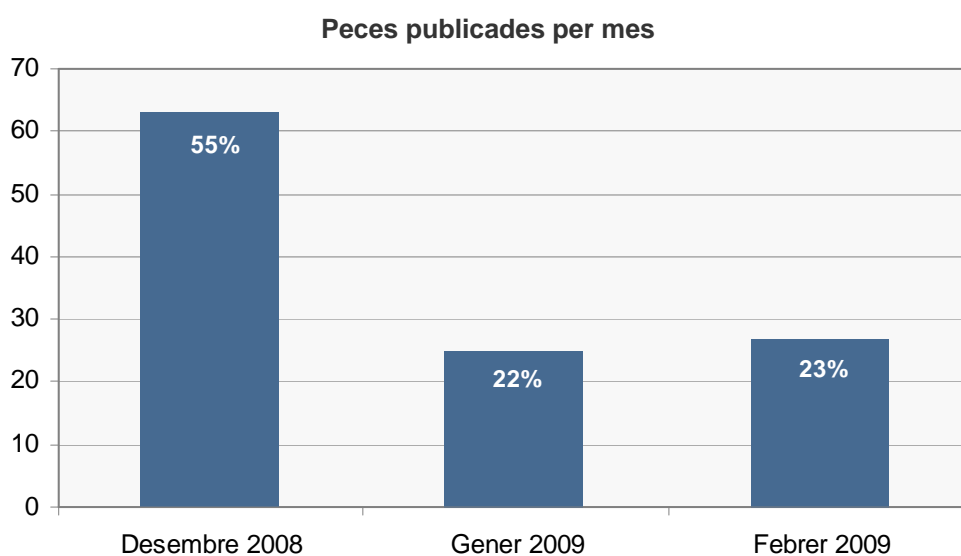
- El llenguatge utilitzat pels diaris inclou adjectius pejoratius i judicis de valor sobre els estudiants.
- Els reportatges/cròniques de les tancades a les universitats no entren en els motius de fons que van motivar-les, sinó que desprestigien els estudiants i se centren en l'anècdota.

3. Anàlisi quantitativa

3.1.1. Peces publicades per mes

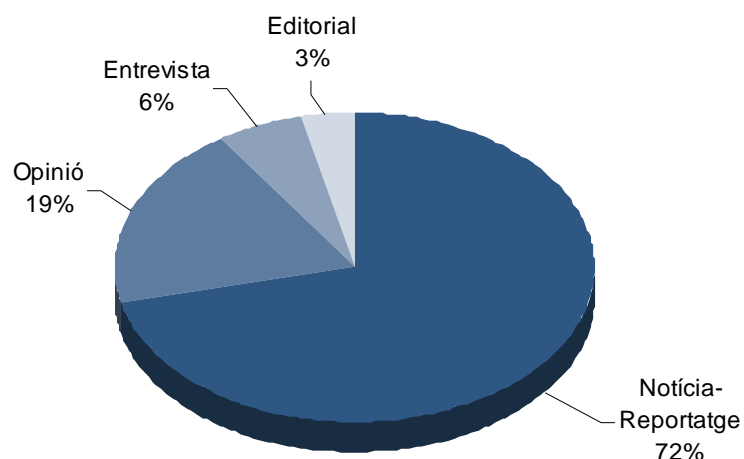
El total de 115 peces publicades durant el període analitzat (de l'1 de desembre de 2008 al 28 de febrer de 2009) es distribueixen temporalment de manera desigual. Mentre que el volum d'informacions publicades sobre Bolonya durant el mes de desembre representa la meitat del total de peces (55%), gener i febrer mostren percentatges similars: 22% i 23%, respectivament.

3.1.2. Peces publicades segons gènere periodístic

Durant aquests tres mesos, gairebé tres quartes parts dels articles publicats (71%) són notícies, seguides d'articles d'opinió, que representen un 19% del total; entrevistes, amb un 6%, i editorials, amb un únic 4%.

Peces publicades segons gènere periodístic

3.1.3. Peces publicades segons diari

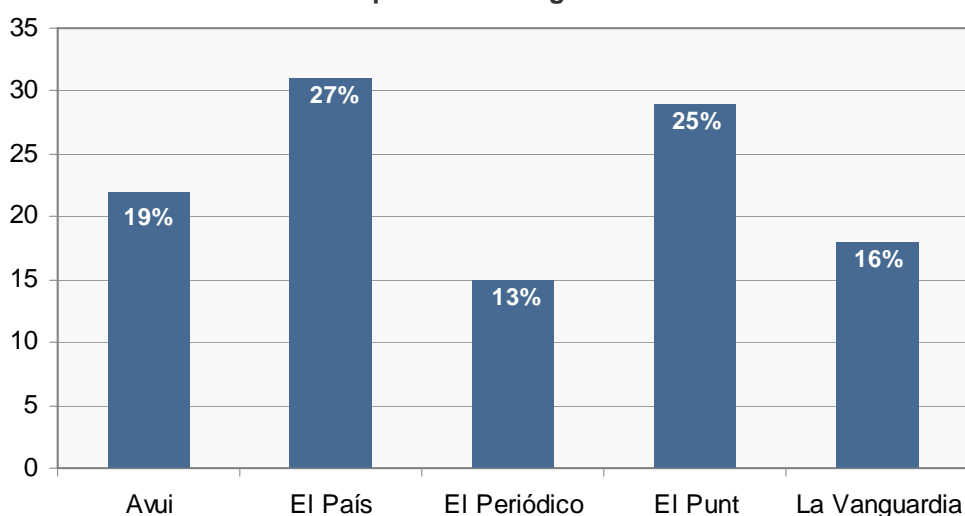
Dels 5 mitjans analitzats, *El País* (27%) i *El Punt* (25%) són els diaris que més volum d'informació van publicar, seguits per l'*Avui* (19%), *La Vanguardia* (16%) i *El Periódico* (13%).

Tot i encapçalar el volum d'informació publicada sobre la matèria, *El País* no va dedicar cap editorial a Bolonya, i *El Punt* únicament 1. En canvi, *La Vanguardia* és l'únic diari que en va publicar 2.

Pel que fa als articles d'opinió, *El Periódico*, amb 6, va ser el diari que més peces va dedicar a Bolonya, i *El Punt*, amb 3, el que menys, tot i que va ser l'únic que va publicar un article escrit per un estudiant.

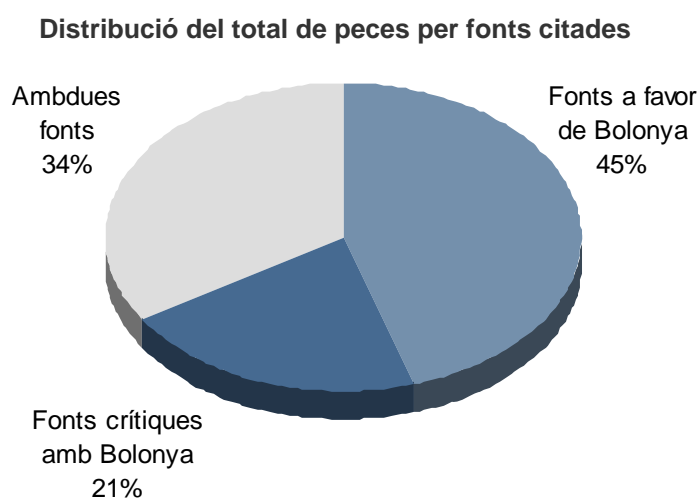
El País, amb 3 entrevistes, és el mitjà que va entrevistar més persones sobre les mobilitzacions dels estudiants i el Pla de Bolonya, per davant d'*El Punt* (2), *El Periódico* i l'*Avui* (1) i *La Vanguardia* (0).

Peces publicades segons diari

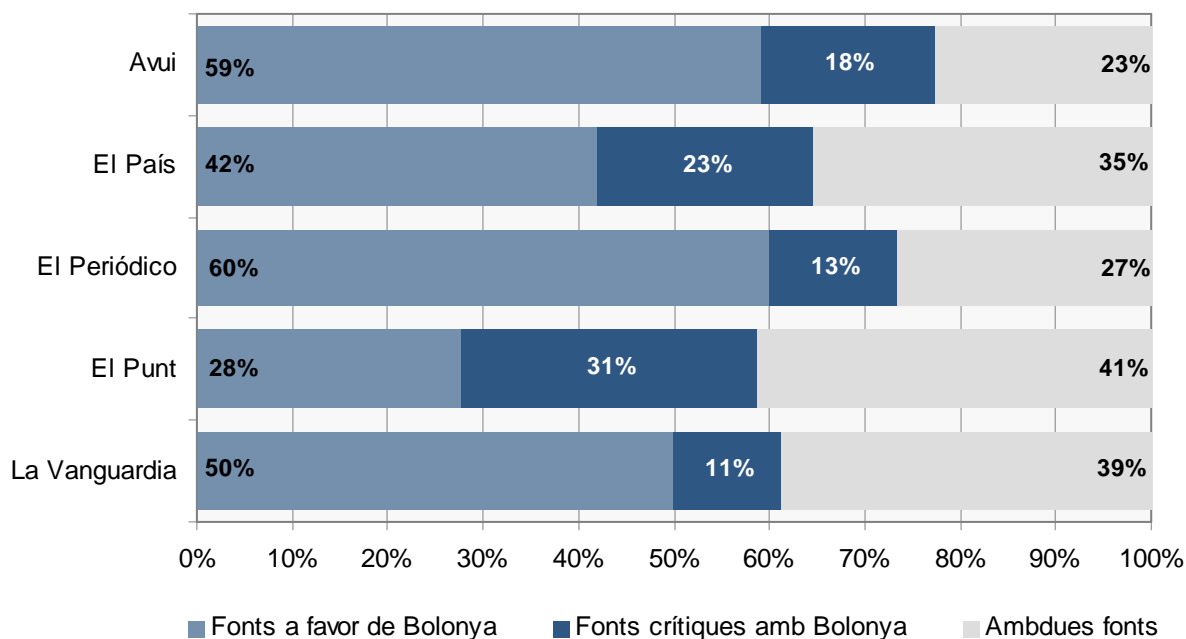
3.2.1. Fonts consultades en el total de les peces

El 45% (52 peces) del total de peces publicades des de l'1 de desembre fins al 28 de febrer només dóna veu a fonts favorables a Bolonya. El 21% (24) de les peces únicament reflecteix fonts crítiques amb el Pla i el 21% (39) restant combina ambdues fonts dins el text.

Pel que fa als diferents diaris, *El Punt* és el mitjà que en més ocasions cita tant fonts favorables com contràries al Pla de Bolonya dins la mateixa peça. Ho fa en el 41% de les informacions publicades, percentatge que equival a 12 peces d'un total de 29. Contràriament, *l'Avui* és el diari que en menys ocasions cita ambdues fonts en una mateixa peça, tan sols ho fa en el 23% del casos, és a dir, en 5 peces d'un total de 22. Precisament, *El País* (60%) i *l'Avui* (59%) són els diaris que reflecteixen únicament fonts favorables al Pla de Bolonya en més nombre de peces; concretament, *El País* ho fa en 13 d'un total de 31 peces publicades i *l'Avui*, en 13 peces de 22.

Distribució del total de peces per fonts citades i diari

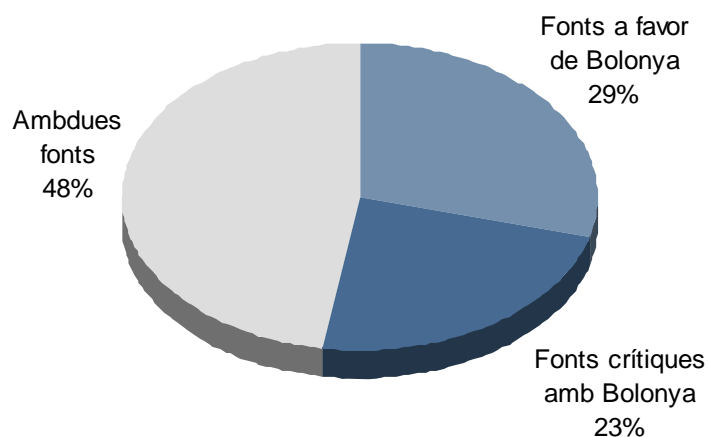

3.2.2. Fonts citades en notícies/reportatges/cròniques

El 29% (24) de les peces publicades només cita fonts favorables al Pla de Bolonya, el 23% (19 peces) només dóna veu a fonts crítiques amb Bolonya i el 48% restant (39 peces) reflecteix ambdues fonts.

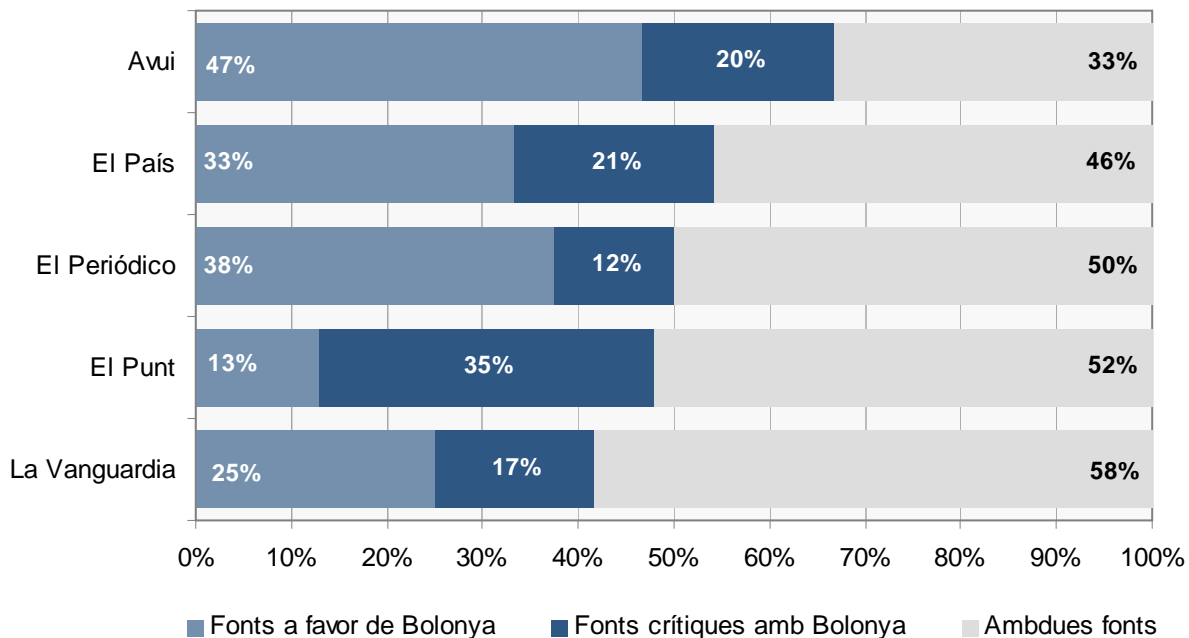
El nombre de peces que únicament cita fonts crítiques amb Bolonya sobrepassa el 20%, perquè hi ha reportatges acronicats sobre les tancades que només donen veu als estudiants, com *No estan per festes* (*El Punt*, 27/12/09) o *Un campamento en la UB* (*La Vanguardia*, 17/02/09), així com 2 peces dedicades al primer tancament en un institut, a Alella, i 2 més que se centren en la trobada del moviment estudiantil contra Bolonya a València a mitjans de desembre de 2008.

Distribució de notícies/reportatges/cròniques per fonts citades

Des del punt de vista dels diaris, l'*Avui* és el diari que en més notícies (47%) cita únicament fonts a favor de Bolonya, mentre que *El Punt* és el mitjà que en més ocasions tan sols inclou fonts crítiques al Pla en els seus articles (35%). *La Vanguardia* és el diari que contrasta ambdues fonts en més ocasions i ho fa en el 58% de les notícies publicades.

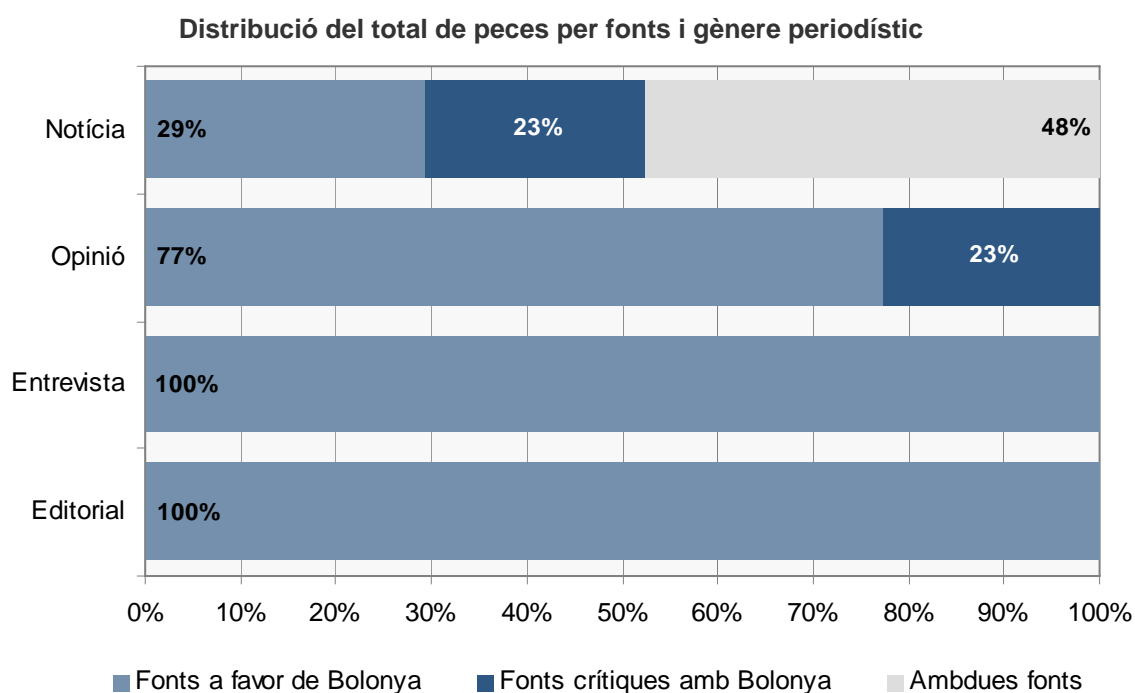
Distribució de notícies/reportatges/cròniques per fonts citades i diari

3.3. Entrevistats i opinadors

Pel que fa als articles d'opinió, 3 de cada 4 (77%) estan escrits per persones favorables al Pla de Bolonya i/o crítiques amb la lluita dels estudiants, i únicament el 23% de les peces expressa una opinió crítica amb el Pla.

Totes les entrevistes publicades (7) donen veu a persones partidàries de Bolonya; per tant, cap diari no va dedicar espai a algun portaveu del moviment estudiantil, ni a cap acadèmic crític amb el Pla. Tanmateix, les 4 editorials aparegudes durant els tres mesos analitzats mostren un posicionament a favor del Pla de Bolonya.

3.4. Consideracions sobre el discurs

Tan sols 1 peça de les 115 publicades reproduïx i analitza un document oficial que dóna forma a l'EEES a les universitats catalanes; la resta analitza el Pla a través d'opinions de les diverses fonts consultades. Es tracta de l'article *Europa, preocupada*, publicat a *La Vanguardia* el 17/02/09, que reproduïx una gràfica de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) on es desenvolupa la nova estructura de sistema de crèdits de les carreres.

D'altra banda, només 10 notícies de 82 desenvolupen alguna part de l'argumentari del col·lectiu contrari a Bolonya. La resta o bé no esmenta cap reivindicació estudiantil o les redueix a tres demandes específiques, que no analitzen aspectes concrets de la reforma: moratòria del Pla de Bolonya, referèndum vinculant sobre el Pla i readmissió dels expulsats de la UAB.

Pel que fa al llenguatge, alguns dels diaris utilitzen adjectius per desqualificar els estudiants mobilitzats i realitzen judicis de valor de les mobilitzacions i els estudiants.

4. Anàlisi qualitativa

La tipologia de notícies inclou també aquells articles més reportatjats o acronicats. Per dur a terme l'anàlisi d'aquestes peces periodístiques, s'han tingut en compte diversos paràmetres:

- Les fonts
- El llenguatge
- L'estructura i la prioritització de la informació

4.1.1. Les fonts

Si analitzem les dades exposades a l'apartat "Fonts consultades" (vegeu pàg. 14), queda palès que un extens nombre de periodistes no contrasta la informació i, per tant, no ofereix rèpliques a la versió reproduïda. Aquesta és, en la majoria dels casos, la versió institucional, que pren forma en boca d'un sector del professorat, del Govern català i espanyol, dels rectors de les diverses universitats públiques catalanes i d'altres autoritats acadèmiques i institucionals. Pel que fa a les fonts crítiques amb Bolonya, estan representades principalment per estudiants i, anecdòticament, per un sector del professorat.

Les xifres que es plasmen a la gràfica "Distribució del total de peces per fonts citades" (vegeu pàg. 14) quantifiquen la utilització de fonts, però no descriuen quin espai ni quin tractament s'ha dedicat a cada una de les fonts, un aspecte d'especial rellevància si es té en compte que, en la majoria de peces on apareixen ambdues fonts, aquelles en defensa del Pla de Bolonya tenen assignat més espai. Excepcionalment, els reportatges/cròniques de les tancades dediquen un espai ampli a les declaracions dels estudiants i a la redacció purament descriptiva dels espais de tancada.

Al marge de l'espai, també juga un paper important el tractament que els periodistes fan de les diverses fonts. Les principals característiques són:

- El discurs en defensa de Bolonya és adquirit per alguns mitjans com a propi i el d'oposició es manté com a opinió d'alguns estudiants.

"La Universidad está agitada. Bolonia, una inofensiva declaración destinada a homologar las titulaciones de la UE, ha desatado los temores de los alumnos a que la Universidad acabe enseñando sólo lo que necesitan las empresas."

En el corazón de la protesta (El País. 07/12/08)

Discurs institucional com a propi: *"El 1999 se firmó la Declaración de Bolonia para poner en marcha la idea de una universidad europea homologable, en la que alumnos y profesores puedan moverse entre los países del viejo continente sin trabas (o con las menos posibles) para estudiar y para trabajar."*

Bolonia en pocas palabras (El País. 07/12/08)

Discurs dels estudiants com a aliè: “Los alumnos contrarios a Bolonia sostienen que la reforma implica la mercantilización de la Universidad pública al recibir financiación privada, que van a eliminarse tarde o temprano las carreras que no sean rentables para el mercado (sobre todo las de humanidades), que se va a controlar la asistencia a clase y que el cambio hará subir las tasas. Y afirman que las becas-préstamo (que hay que devolver) sustituirán a las becas de toda la vida.”

Alumnos frente a rectores y Gobierno (El País. 07/12/08)

“Los rectores catalanes lanzaron ayer una seria advertencia a los estudiantes que protestan contra la implantación del proceso de convergencia europea de la universidad.”

Los rectores pondrán fin a los encierros si no lo hacen los estudiantes (La Vanguardia. 05/12/08)

“Contràriament al que el moviment contrari a la implantació de Bolonya ha anat pregonant, la possibilitat de conciliar la vida laboral amb l'estudi, lluny de convertir-se en un impossible, serà objecte de regulació per primera vegada. Almenys així ho ha previst el pla de conciliació de la Facultat d'Econòmiques i Empresarials de la UAB. 'Si en lloc de quatre anys se n'han de fer servir cinc per poder acabar la carrera no passa absolutament res', desdramatitza aquest professor.” (xerrada programada per la UAB a batxillers, amb l'objectiu de guiar-los pel laberint de l'espai europeu d'educació superior)

Bolonya per a batxillers (El Periódico. 26/01/09)

- Les informacions aparegudes a la premsa no reproduïen ni analitzen el contingut dels textos legals i normatius que donen forma a l'EEES a les universitats catalanes, amb una única excepció.²
- No es desenvolupa l'argumentari del col·lectiu contrari a Bolonya. En lloc de desenvolupar les crítiques concretes al Pla que plantegen els estudiants, els diaris reproduïen reiteradament tres reivindicacions específiques, que no analitzen aspectes concrets de la reforma: moratòria del Pla de Bolonya, referèndum vinculant sobre el Pla i readmissió dels expulsats de la UAB.

“Els estudiants van elaborar un esborrany de manifest en què es recullen les seves reivindicacions i en el qual, bàsicament, es demana la paralització del procés de Bolonya.”

Els universitaris de l'Estat es coordinen contra Bolonya (Avui. 15/12/08)

“Los encerrados piden la retirada de los expedientes, que se congele el proceso de Bolonia y que se celebre un referéndum vinculante sobre él.”

La Autónoma expulsa a seis alumnos anti-Bolonia por actos violentos (El País. 18/12/08)

“Portavoces de las cuatro universidades públicas de Barcelona leyeron un comunicado en el que reiteran su exigencia de que se paralice el proceso de Bolonia...”

Todos los encierros anti-Bolonia se concentran en el rectorado de la UB (La Vanguardia. 20/12/08)

- Desacreditació dels estudiants: se'ls tracta de 'minoría' i es remarca la desinformació com a motiu de la disconformitat dels estudiants amb el Pla.

“A mediados de diciembre, **pequeños grupos** de estudiantes se encierran en distintas facultades de la UAB, UB, UdG y Lleida.”

Los anti-Bolonia vuelven a codazos (La Vanguardia. 14/02/09)

---

² La nueva estructura cambia el sistema de créditos de las carreras (La Vanguardia. 17/02/09).

PEÇA: *Un ínfimo porcentaje*

“**De los más de 200.000 estudiantes** del sistema público universitario catalán, **una veintena** mantiene el encierro indefinido en el edificio histórico de la UB.”

Europa, preocupada (La Vanguardia. 17/02/09)

“... perquè pugui entrar en vies de solució un conflicte que enfronta **una minoria del col·lectiu** [d'estudiants] amb el govern i les universitats.”

Universitats recorre a la mediació per acabar les tancades (Avui. 17/02/09)

“Enfrente [els estudiants mobilitzats] tienen a unos responsables universitarios que no han acertado a depejar los fantasmas de la privatización, del mercantilismo y de otros males que se le achacan a la reforma.”

En el corazón de la protesta (El País. 07/12/08)

“El tercer rector dels 18 anys d'història de la UPF sosté que, igual que va passar al segle XIX amb la introducció del sistema mètric decimal, el rebuig que avui suscita el pla de Bolonya és producte de 'la ignorància, la por i la desconfiança'...”

L'agitació anti-Bolonya no mobilitza els estudiants catalans (El Periódico. 27/01/09)

- En alguns articles, s'utilitzen fonts anònimes i indeterminades per transmetre judicis de valor.

“**Para algunos** sólo son una panda de energúmenos descerebrados. **Otros**, con actitud paternalista, les ven cariñosamente como jóvenes incomformistas que protestan, que es lo que toca a su edad, aunque no comprendan muy bien de qué se quejan.”

“Muchos de ellos [professors] están perplejos con que sus chicos se hayan metido en las protestas.”

En el corazón de la protesta (El País. 07/12/08)

“**Fuentes conexas del conflicto** [...] sostienen que únicamente la 'división' del movimiento estudiantil explica els vaivens que s'observen en el seu comportament.”

Grups anti-Bolonya es tanquen durant sis hores a Universitats (El Periódico. 19/12/08)

“Tot i això, **fuentes de la UPF i de la UAB** afirmen que els graduats podran incorporar-se al món del treball sense haver de cursar-ne cap (màster).”

'Amb Bolonya s'aprèn més' (El Punt. 22/12/08)

4.1.2. El llenguatge

El llenguatge utilitzat pels mitjans analitzats inclou adjectius per qualificar els estudiants mobilitzats de forma empobridora i pejorativa:

“L'edifici central de la UB sembla una casa de **squàters**”

'Per cansament, no sortirem' (El Punt. 14/12/08)

TITULAR: Los estudiantes **radicalizan** su protesta tras las expulsiones de la Autónoma
(El País. 19/12/08)

“Els estudiants protagonitzen un nou episodi d'**incivisme** en desocupar el rectoral de l'Autònoma”

“El **tomb radical** de les protestes es va iniciar al mateix temps que la comissionada d'Universitats...”

La UAB executa de forma immediata les sis expulsions (Avui. 20/12/08)

“Josep Joan Moreso s’ha convertit en la nova bèstia negra dels grups anti-Bolonya que **flirtegen amb la violència** per defensar les seves posicions”

L’agitació anti-Bolonya no mobilitza els estudiants catalans (El Periódico. 27/02/09)

Es fan judicis de valor de les mobilitzacions i els estudiants:

TITULAR: *Los principales **líderes** anti-Bolonia deciden mantener la protesta*

SUBTÍTOL: *Los **cabecillas** quieren extender su movimiento a los institutos*

(El País. 14/12/08)³

“En una nova mostra del **comportament erràtic** del moviment anti-Bolonya, uns 800 estudiants van causar ahir greus alteracions del trànsit al tallar l’AP-7 (...)”

Grups anti-Bolonya es tanquen durant sis hores a Universitats (El Periódico. 19/12/08)

TITULAR: *Los anti-Bolonia vuelven **a codazos***

“Lo que tenía que ser una fiesta, la inauguración del nuevo campus de la Comunicación-Poblenou (22@) de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), se convirtió en **un breve y triste acto lleno de tensión** protagonizado por un grupo de estudiantes contrarios al proceso de Bolonia”

(La Vanguardia. 14/12/09)

4.1.3. Estructura i prioritització de la informació

L’ordre, l’organització i la prioritització de la informació difereix en funció del diari. Els diversos successos relacionats amb Bolonya que van acaparar l’interès mediàtic adquireixen significats diferents:

- Celebració del referèndum sobre el Pla de Bolonya a la UAB, el 26 de febrer de 2009

TITULAR: *Les urnes diuen ‘no’ a Bolonya*

“... va votar un 20% del cens de la UB, per sobre de la participació en les eleccions al claustre, i un 91% deia ‘sí’ a paralitzar el pla de Bolonya”

(El Punt)

TITULAR: *L’agitació anti-Bolonya no mobilitza els estudiants catalans*

“Només el 20% dels matriculats a la UB van votar al referèndum i la gran majoria va rebutjar el pla”

(El Periódico)

- Intensificació de les protestes arran de la decisió del consell de govern de la UAB d’expulsar 6 estudiants, el 18 de desembre de 2008. Alguns diaris reforcen la voluntat de diàleg de les institucions en contraposició amb la “radicalització de les protestes”.

“[...] a la mateixa hora en què la comissionada d’Universitats de la Generalitat, Blanca Palmada, i els rectors els oferien de participar en una taula sobre l’aplicació del procés de Bolonya [...]. I encara resulta més desconcertant, si és possible, que dues hores més tard uns 40 alumnes ocupessin la seu de la comissionada...”

Grups anti-Bolonya es tanquen durant sis hores a Universitats (El Periódico. 19/12/08)

---

³ Context: reunió a València dels representants de les protestes de diverses universitats de l’Estat.

“El tomb radical de les protestes es va iniciar al mateix temps que la comissionada d’Universitats, Blanca Palmada, i els rectors anunciaven la creació d’una taula de negociació per debatre l’aplicació del Pla de Bolonya”

La UAB executa de forma immediata les sis expulsions (Avui. 20/12/08)

4.2. Reportatges i cròniques de les tancades

Durant les tancades a les diverses facultats, la premsa analitzada va publicar diversos reportatges-cròniques (5) per explicar “des de dins” les tancades com a forma de lluita dels estudiants. Aquests articles van donar veu, sota uns denominadors comuns, a diverses persones que hi participaven.

Denominadors comuns del plantejament dels reportatges i les cròniques:

- Desprestigi dels estudiants

“Si les parets parlessin, les de la Facultat de Lletres de la UAB, [...] podrien explicar com la protesta va ser, per alguns, l'excusa per viure d'una manera caòtica i sense restriccions amb els col·legues. Sense classes, sense horaris i, sobretot, sense pagar lloguer, aigua, llum i calefacció. Tot en detriment de la imatge d'altres alumnes que, verdaderament, es van deixar la pell durant l'ocupació per negociar les seves reivindicacions”

“No hi faltaven el tabac i els porros, malgrat que està del tot prohibit fumar dintre de les facultats”

“La conversa divagava d'un tema a un altre amb molta rapidesa, però sempre amb els mateixos cinc nois com a protagonistes”

“Durant l'ocupació es van organitzar festes de karaoke i també festivals banyats amb cervesa”

“La tancada va arribar a assemblar-se a un Gran hermano sense càmeres en el qual la lluita contra Bolonya va acabar sent l'excusa d'alguns per poder viure en l'anarquia”

La UAB executa les expulsions per la violència de les protestes (El Periódico. 20/12/08)

- Reforçament de l'anècdota

AVANTÍTOL: *Tres meses de encierro empiezan a pesar demasiado para el edificio histórico*

TITULAR: *Un campamento en la UB*

“A medida que se van subiendo las escaleras, aparecen cinco de las obras cedidas por el Museo del Prado a la UB [...] rodeadas de sábanas; alguna que otra kefia (pañuelo palestino), pósters y pancartas; recipientes con comida; butacones antiguos...”

(La Vanguardia. 17/02/09)

Durant els tres mesos analitzats, els diaris objectes d'estudi van publicar un total de 7 entrevistes. Totes elles donen veu a fonts partidàries de Bolonya i, en la majoria dels casos, vénen marcades per les eleccions al rectorat de la UB i la UAB. Cap diari no va dedicar espai a algun portaveu del moviment estudiantil, ni a cap acadèmic crític amb el Pla de Bolonya.

- *El Punt*, 2 entrevistes
  - Dídac Ramírez, rector escollit a la UB (7/12/08)
  - Ana Ripoll, rectora electa de la UAB (22/12/08)
- *El País*, 3 entrevistes
  - Dídac Ramírez, rector escollit a la UB (04/12/08)
  - Ana Ripoll, rectora electa de la UAB (19/12/08)
  - Blanca Palmada, Comissionada d'Universitats i Investigació (30/01/09)
- *Avui*, 1 entrevista
  - Ana Ripoll, rectora electa de la UAB (21/12/08)
- *El Periódico*, 1 entrevista (indirecta)⁴
  - Salvador Cardús, degà escollit a la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia de la UAB

Com succeeix en les notícies, la majoria de les entrevistes no analitzen el Pla de Bolonya, sinó que es basen en valoracions i posicionament al voltant de:

- Tancaments
- Referèndum
- Moratòria
- Expedientats

El País, concretament, en alguna entrevista inclou preguntes sobre les reivindicacions dels estudiants, però ho fa d'una manera simplista i inexacta, i apuntant el seu posicionament:

“Com explica que els estudiants diguin que Bolonya privatitzarà la universitat? **No sembla que sigui així.** Què opina?”

“Els estudiants parlen de privatització i que **els màsters són dolents.**”

Entrevista a Dídac Ramírez, rector de la UB (04/12/08)

---

⁴ Es tracta d'una entrevista sense preguntes i respostes. El periodista relata la conversa amb l'entrevistat.

“Però **una cosa és protestar i una altra la violència**. Ahir va haver-hi una agressió al deganat de Lletres. Es van llançar objectes contra la porta. Hi ha gent que es pregunta com després de diverses setmanes les coses segueixen així”
Entrevista a Ana Ripoll, rectora electa de la UAB (19/12/08)

4.4. Articles d'opinió

D'un total de 22 articles d'opinió, tan sols 5 mostren un posicionament crític amb Bolonya i, d'aquests, únicament 1 l'ha escrit un estudiant. Les posicions crítiques amb el Pla de Bolonya difereixen entre:

- Crítica al Pla de Bolonya i defensa de la lluita estudiantil
  - Són probes els directius de la UAB (El Punt. 20/12/09)*
Tribuna Joe Nilsson, estudiant de Dret de la UAB
  - Información y mentiras sobre Bolonia (El País. 28/01/09)*
Andrés Reclade, catedràtic de Dret Mercantil de la Universitat Jaume I de Castelló i Germán Orón Moratal, catedràtic de Dret Financer i Tributari del mateix centre
- Crítica a les mesures mercantilitzadores desvinculades del Pla de Bolonya
  - Per què en diuen Bolonya (El Periódico. 23/12/08)*
Vera Sacristán i Albert Corominas, professors de la Universitat Politècnica de Catalunya
- Defensa de la lluita estudiantil, però crítica a les formes
  - Okupacions i altres maleses (Avui. 23/12/08)*
Mar Jiménez
- Defensa de la lluita estudiantil sense analitzar el contingut de Bolonya
  - Bolonya i les minories (El País. 19/02/09)*
Jordi Llovet

La resta d'opinadors i opinadores dels diversos diaris defensen Bolonya o critiquen la lluita dels estudiants amb diverses arguments:

- Apel·lant a la desinformació
  - “¿Qué les van a preguntar a los estudiantes, la mayoría de los cuales desconoce en qué consiste la creación del espacio europeo de educación superior?”*
‘Okupar’ e investigar (La Vanguardia. 05/12/09)
Francesc-Marc Álvaro
- Desacreditant a la metodologia de lluita
  - “Sobre todo, deben rechazar tajantemente una forma de actuar que esas personas traen a la Universidad, la de la violencia, el insulto, la descalificación y la ocupación de edificios, desde una recuperación de la dialéctica del odio, incompatible con la cultura universitaria”*
La cuestión universitaria (El País. 14/02/08)
Gregorio Peces-Barba Martínez, catedràtic de Filosofia del Dret de la Universitat Carlos III de Madrid

- Titllant els estudiants com a minoria no representativa:

“Qui dubta que una política universitària de futur no pot deixar-se condicionar pels altercats promoguts per una exigua minoria que no és representativa de la feina diària de milers d'estudiants, professors i investigadors?”

¿Sense pols o sense política? (El Periódico. 18/12/08)

Juan-José López Burniol, Notari

Les 4 editorials aparegudes durant els 3 mesos es posicionen a favor del Pla de Bolonya. Algunes d'una manera més contundent que d'altres.

Bolonya: integració o complicació (Avui. 07/12/08)

- Assumeix com a propi el discurs institucional (primer paràgraf).
- Exposa les crítiques al Pla com a discurs dels estudiants (segon paràgraf).
- Aposta pel diàleg per trobar un punt de consens (darrer paràgraf).

Una protesta que fa massa dies que dura (El Punt. 19/12/08)

- Critica les formes de protesta dels estudiants enfront de la voluntat de diàleg del govern i els rectors.

La mayoría universitaria (La Vanguardia. 21/12/08)

- Titlla els estudiants en lluita de “caràcter marginal i completament aliens als interessos de la majoria de la comunitat universitària”, de “grupuscles estudiantils”, d'utilitzar “consignes demagògiques” i que “número escandalosament reduït però molt actiu de joves manté un pols absurd...”.
- Advoca per aplicar el Pla de Bolonya “aprovat democràticament pel Parlament Europeu, les Corts i el Parlament de Catalunya” i, alhora, “ordenar, quan sigui necessari, el desallotjament dels centres”.

Bolonia, la hora de la responsabilidad (La Vanguardia. 22/02/09)

- Remarca que es tracta d'una “conflictitat insòlita” a Espanya i més a Catalunya, al voltant del Pla.
- Titlla de nou els estudiants en lluita de “minoria activa però poc representativa”.
- Critica les formes dels estudiants i les considera “intolerables”.
- Defensa el Pla de Bolonya com una “necessitat”.

5. Conclusions

Si bé és cert, com s'ha denunciat des de diversos sectors, que el procés de Bolonya s'ha caracteritzat per la manca d'informació tant per part del Ministeri d'Educació espanyol com del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, des dels mitjans de comunicació analitzats s'ha seguit una pauta similar, i s'han caracteritzat per la manca d'anàlisi del contingut i de les conseqüències de l'aplicació del Pla de Bolonya. Mentre es concentrava la informació en els successos del dia a dia, va passar-se de puntetes pel contingut i els textos normatius del Pla de Bolonya i les seves repercussions sobre els actors implicats. Alhora, l'argumentari del estudiants en lluita va quedar gairebé completament reduït a 3 reivindicacions concretes (moratòria del Pla, referèndum vinculant i readmissió dels estudiants expulsats), sense visibilitzar una crítica en profunditat al Pla o fent-ho de forma esbiaixada.

Pel que fa a les fonts i veus de les peces, en general s'ha donat més notorietat, des del punt de vista de la quantitat, però també d'espai, a aquelles fonts favorables a Bolonya. La manca de pluralitat es fa evident en entrevistes i articles d'opinió, peces protagonitzades per rectors, acadèmics, professors i autoritats institucionals, majoritàriament favorables al Pla.

Cal remarcar també que en algunes peces el periodista ha fet judicis de valor mitjançant la utilització de llenguatge desqualificatiu cap als estudiants mobilitzats, i ha reforçat l'adquisició del discurs institucional com a propi.

Per tant, es conclou que:

- La presència de fonts, favorables i crítiques amb el Pla a les notícies està desequilibrada. No tan sols pel que fa a espai atorgat, sinó pel que fa a credibilitat.
- El tractament del Pla és superficial: no s'analitza el contingut de documents que fixen els canvis en l'ensenyament universitari.
- Els diaris dediquen gran part dels articles d'opinió i entrevistes a aquells actors favorables al Pla de Bolonya i tan sols un article d'opinió està escrit per un estudiant.
- Hi ha peces que reflecteixen un llenguatge pejoratiu cap als estudiants i cometes judicis de valor, adquirint els discurs institucional com a propi.